

VALTION VARALLISUUDEN LUOVUTTAMINEN

Väyläviraston irtaimen omaisuuden ja kiinteistöjen myynti

1 Asian taustaa

Liikenneviraston liikenteenohjaus- ja hallintapalvelut muutettiin osakeyhtiömuotoon 1.1.2019 alkaen Liikenneviraston liikenteenohjaus- ja hallintapalveluiden muuttamisesta osakeyhtiöksi annetulla lailla (574/2018, yhtiöittämislaki) ja siihen liittyvillä laeilla (HE 34/2018 vp.). Yhtiöittämislaissa valtioneuvosto oikeutettiin luovuttamaan liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalaan kuuluvan Liikenneviraston liikenteenohjaus- ja hallintapalveluiden hallinnassa oleva omaisuus, immateriaaliset oikeudet ja liiketoiminta valtion kokonaan omistamalle osakeyhtiölle. Valtioneuvosto päätti 5.12.2018 valtuuttaa liikenne- ja viestintäministeriön valtion puolesta luovuttamaan Liikenneviraston liikenteenohjaus- ja hallintapalveluiden toimintaa jatkamaan perustetulle ja valtion kokonaan omistamalle Traffic Management Finland Oy –nimiselle osakeyhtiölle Liikenneviraston liikenteenohjaus- ja hallintapalveluiden hallinnassa oleva omaisuus, immateriaaliset oikeudet ja liiketoiminta, arvoltaan 125 000 000 euroa apporttiedoin sekä allekirjoittamaan luovutusta koskevan luovutuskirjan. Yhtiön nimi on muuttunut vuoden 2021 alusta Liikenteenohjausyhtiö Fintraffic Oy:ksi.

Yhtiötetystä kokonaisuudesta on sittemmin muodostunut osa Fintraffic-konsernia, jossa hoidetaan kaikkien liikennemuotojen liikenteenohjaus- ja hallintapalveluita liikennemuotokohtaisesti tytäryhtiöihin organisoituina. Nykyään Väylävirasto toimii palvelun tilaajana ja hankkii liikenteenohjaus- ja hallintapalveluita yhtiöltä palvelusopimuksen nojalla.

Yhtiöittämisen yhteydessä luovutetun omaisuuden lisäksi Väylävirastolla oli yhtiöittämisshetkellä ollut meneillään keskeneräisiä investointihankkeita, joihin on sisältynyt myös liikenteenohjaus- ja -hallintapalveluihin liittyviä osuuksia. Hallituksen esityksessä eduskunnalle laiksi Liikenneviraston liikenteenohjaus- ja hallintapalveluiden muuttamisesta osakeyhtiöksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 34/2018) on todettu, että ensisijaisena tavoitteena on, että yhtiö suorittaa sille kuuluvat osuudet urakkasopimuksista suoraan toimittajille eli yhtiö tulisi sopimusoskeudellisesti Liikenneviraston (nyk. Väylävirasto) sijaan liikenteenohjaus- ja hallintotoimintaan kuuluvasta osuudesta urakkasopimusta. Mikäli tämä kolmikantamalli ei sopimusoskeudellisesti onnistuisi, yhtiö lunastaisi liikenteenohjaus- ja hallintotoimintaan kuuluvan omaisuuden Liikennevirastolta sen jälkeen, kun toimittaja on luovuttanut kyseisen omaisuuden Liikennevirastolle. Tämä omaisuuden lunastus suoritettaisiin täysin vastaavalla summalla, jonka Liikennevirasto on suorittanut toimittajalle. Tällä tavalla toimittaessa varmistuttaisiin kilpailuneutraliteetin edellytysten täyttymisestä. Toisaalta tällä varmistuttaisiin myös siitä, että

yhtiö on oikeutettu saamaan itselleen, käypää korvausta vastaan, kaiken sen rakenteilla olevan omaisuuden, joka kuuluu yhtiötettävään liikenteenohjaus- ja hallintatoimintaan.

Valtioneuvoston yleisistunnon 5.12.2018 tekemässä päätöksessä on todettu, että Traffic Management Finland Oy:llä on etusijainen oikeus lunastaa käypään hintaan Liikennevirastolta kyseisten keskeneräisten investointihankkeiden liikenteenohjaukseen ja -hallintaan liittyvät osuudet ja omaisuuserät niiden valmistuttua. Yhtiöittämisen yhteydessä laaditussa ja valtioneuvoston 5.12.2018 hyväksymässä luovutuskirjassa on listattu ne keskeneräiset urakat ja sopimukset, jotka hankkeiden valmistuttua on siirrettävä liikenteenohjausyhtiölle. Kyseisten osuuksien ja omaisuuserien luovutus tuodaan valtioneuvoston yleisistunnon erikseen päätettäväksi niiden korkean euromääräisen arvon johdosta. Yhtiölle siirtyisi lunastuksen perusteella täysi omistus- ja hallintaoikeus kyseiseen omaisuuteen.

Väyläviraston arvio usean vuoden aikana luovutettavien omaisuuserien arvosta yhteensä oli keväällä 2020 noin 88,8 miljoonaa euroa. Valtioneuvosto päätti 10.12.2020 valtuuttaa Väyläviraston luovuttamaan yhtiölle liikenteenohjauksen hallinnan järjestelmiä ja laitteita noin 29,6 miljoonan euron arvosta.

Arvio luovutettavien omaisuuserien arvosta yhteensä on tarkentunut ja tarkentuu edelleen hankkeiden valmistuessa, sekä läpikäydessä luovutettavaksi kuuluvaa liikenteenohjaukseen ja -hallintaan liittyvää omaisuutta. Liikenteenohjausyhtiö on myös osin pystynyt ostamaan kyseisiä omaisuuseriä hankkeista suorilla sopimusjärjestelyillä alkuperäisen tarkoituksen mukaisesti. Syksyn 2021 arvio luovutettavien omaisuuserien arvosta yhteensä on noin 61,0 miljoonaa euroa, josta noin 29,6 miljoonan euron osuus luovutettiin vuonna 2020, noin 26,3 miljoonan euron osuus on nyt käsiteltävänä, ja yhteensä noin 5,1 miljoonan euron osuus jää luovutettavaksi yhtiölle myöhemmin, arviolta vuosina 2022 ja 2027.

Nyt päätettävässä toisessa luovutuksessa siirtyvän omaisuuden arvo on noin 26,3 miljoonaa euroa. Nyt käsiteltävinä olevien omaisuuserien hankkeet ovat valmistuneet tai ne ovat tulleet luovutuskelpoisiksi vuosina 2020 ja 2021.

Eduskunta hyväksyi vuoden 2021 talousarviossa liikenne- ja viestintäministeriön hallinnon-alan tuloihin (mom. 12.31.10) luovutusta koskevan vuoden 2021 tuloarvion, joka on noin 48,5 miljoonaa euroa. Tuloarviota on tarkennettu vuoden 2021 neljännessä lisätalousarviossa 27,0 miljoonaan euroon vastaamaan tarkemmin esittämisajankohdan käsitystä luovutuksesta saatavien tulojen määrästä. Lisätalousarvioesitys on tarkoitus antaa eduskunnalle 4. marraskuuta 2021. Tuloarvio koskee liikenteenohjausyhtiön Väylävirastolta käypään hintaan lunastamasta tasearvon mukaisesta liikenteenohjaus- ja hallintatoimintaan liittyvästä hankeomaisuudesta saatavaa tuloa. Tämän omaisuuserän myynnin perusteella tuloutetaan valtiolle noin 26,3 miljoonaa euroa.

Nyt päätettävänä olevasta toisesta luovutuksesta aiheutuvien poistojen ja rahoituskustannuksien vaikutus perusväylänpidon momenttiin (mom. 31.10.20, siirtomääräraha 3 v) sisältyvään liikenteenohjausyhtiölle maksettavan palvelumaksun enimmäissummaan on huomioitu kehys-

valmistelussa ja enimmäissumman määrässä. Myynnin ajankohdasta vuoden viimeisenä päivänä johtuen liikenteenohjausyhtiö laskuttaa nyt luovutettavaan omaisuuteen liittyvät poistot ja rahoituskulut osana palvelumaksua palvelusopimuksen mukaisesti vuodesta 2022 alkaen.

Liikenteenohjausyhtiö veloittaa tuottamansa liikenteenohjauspalvelut Väylävirastolta niiden välisen palvelusopimuksen nojalla. Yhtiö veloittaa palvelujen tuottamisesta aiheutuvat käyttömenot ja pääomakulut, kuten käyttöomaisuuden poistot ja rahoituskulut, sekä maltillisen katteen. Yhtiö noudattaa kirjanpitolain mukaisia poistoaikoja ja se voi laskuttaa Väylävirastolta kaikki palvelutuotantoon käytetyn käyttöomaisuuden taloudellisen käyttöajan mukaiset poistot siirtyvän omaisuuden tosiasiallinen käyttöönottoaika huomioiden. Sen lisäksi se voi palvelusopimuksen mukaisesti veloittaa muut siirtyvän liiketoiminnan palvelutuotantoon liittyvät kulut mukaan lukien mahdolliset liiketoimintakauppaan liittyvät yhtiölle lopulliseksi kuluksi jäävät verot.

2 Luovutettava valtion omaisuus

Päätösehdotuksen mukaisesti luovutuksen kohteena on yllä kuvattu liikenteenohjaus ja -hallintapalveluiden yhtiöittämiseen liittyvä valtion omistama ja Väyläviraston hallinnassa oleva omaisuus. Tämän päätöksen perusteella siirtyvä omaisuus sisältää tie- ja rautatieliikenteen liikenteenohjaus- ja -hallintapalveluihin liittyviä järjestelmiä ja laitteita. Näitä ovat esimerkiksi tieliikenteenohjauksessa tien varressa olevat vaihtuvat nopeusrajoitusjärjestelmät, tunnelien turvallisuus- ja ohjausjärjestelmät sekä näihin liittyvät taustajärjestelmät, palvelimet, käyttöliittymät, ohjelmistot, tietoliikenneyhteydet, liikenteen seurantakamerat ja liikenteenmittausjärjestelmät. Rautatieliikenteenohjauksessa siirtyvä omaisuus sisältää muun muassa sähköradan kaukokäyttöjärjestelmän sekä kauko-ohjausjärjestelmän muutoksia, palvelimia, matkustajainformaatiojärjestelmiä, dynaamisia opasteita, näyttölaitteita ja kuulutusjärjestelmiä sekä näihin liittyviä taustajärjestelmiä, käyttöliittymiä, ohjelmistoja ja tietoliikenneyhteyksiä. Lisäksi luovutettava omaisuus sisältää teknisiä tiloja sekä kaksi laitetilaa.

Luovutettavaan omaisuuteen sisältyvät kaksi laitetilaa määritellään oikeudesta luovuttaa valtion kiinteistövarallisuutta annetun lain (973/2002) 3 §:n mukaan rakennuksina valtion kiinteistövarallisuudeksi. Kyseiset Patomäen tieliikennetunnelin laitetilat ovat valmistuneet joulukuussa 2020 ja ne sijaitsevat Lahden kaupungin omistamalla maapohjalla (kiinteistötunnukset 398-405-4-60, Porvoonjoentie 14 ja 398-405-9-139, Luhdantaustankatu 7). Luovutus koskee vain Väyläviraston omistamia laitetilarakennuksia, ei maapohjaa. Laitetiloista on tehty Väyläviraston ja Lahden kaupungin välillä käyttöoikeussopimus, joka siirtyy luovutuksen yhteydessä Liikenteenohjausyhtiö Fintraffic Oy:lle.

Listaus siirtyvästä omaisuudesta on liitteessä.

3 Myyntihinta ja kaupan ehdot

Nyt luovutettavan ensimmäisen omaisuuserän arvo on yhteensä noin 26,3 miljoonaa euroa. Väylävirasto luovuttaa omaisuuden käteisvastiketta vastaan käypään arvoon. Vastikkeen suuruus vastaa euromäärää, jonka arvoisena Väylävirasto on kirjannut omaisuuden taseeseensa. Omaisuuserien tasearvon katsotaan vastaavan hyvin omaisuuden käypää arvoa, sillä omaisuus-erät ovat hiljattain valmistuneet ja otettu käyttöön.

Luovutettavan omaisuuden arvosta on vähennetty Väyläviraston kansallis- ja käyttöomaisuuden poistosuunnitelman mukaisiin poistoaikoihin perustuvat kertyneet poistot hankkeiden valmistushetkestä kauppakirjan mukaiseen luovutushetkeen eli 31.12.2021 saakka. Tämän katsotaan vastaavan realistisella tavalla omaisuuden käyttöönottohetken ja lunastushetken välistä kulumista, jolloin omaisuudesta maksettava korvaus vastaa Väyläviraston näkemyksen mukaan omaisuuden käypää arvoa. Väyläviraston poistosuunnitelman mukaiset poistoajat noudattavat Valtiokonttorin käyttöomaisuuskirjanpitoa sekä poistosuunnitelman laatimista ja poistojen kirjaamista koskevaa määräystä, jossa poistoajat on määritelty omaisuuden vaikutusajan mukaisiksi.

Siirrettävän omaisuuden arvostus perustuu Väyläviraston kirjanpidossa eriteltyihin kunkin järjestelmän, laitteen tai muun vastaavan käypään arvoon. Käypä arvo perustuu hankkeiden rakentamiskustannuksiin, rakennusvaiheen sopimuksiin ja tositteisiin.

Kauppakirjan ehdot ovat tavanomaisen käytännön mukaisia.

4 Arvio laissa säädettyjen luovuttamisen edellytysten täyttymisestä

Valtion talousarviolain (423/1988) 24 §:n mukaisesti virasto ja laitos saa luovuttaa, jollei laissa toisin säädetä tai talousarviossa muuta päätetä, hallinnassaan olevaa valtion irtainta omaisuutta, jos luovutusta on pidettävä taloudellisesti perusteltuna ja tarkoituksenmukaisena. Viraston tai laitoksen on saatava luovutukseen valtioneuvoston suostumus, jos luovutettavan omaisuuden arvo on huomattava tai luovutusta on muutoin pidettävä merkittävänä sen mukaan kuin valtioneuvoston asetuksella säädetään. Omaisuutta ei saa luovuttaa käypää arvoa alemmasta hinnasta eikä vastikkeetta, ellei luovutukseen liittyvistä valtioneuvoston asetuksella tarkemmin säädetävistä erityisistä syistä muuta johdu.

Oikeudesta luovuttaa valtion kiinteistövarallisuutta annetun lain 4 §:n mukaan valtion kiinteistövarallisuutta saadaan luovuttaa, jos luovuttamista on pidettävä taloudellisesti tarkoituksenmukaisena tai luovuttamiseen on erityinen syy, eikä ole olemassa perusteltua syytä pitää sitä valtion omistuksessa. Lain 5 §:n mukaan valtion kiinteistövarallisuutta saa luovuttaa vain käyvästä hinnasta tai vastikkeesta, jollei käypää alemmalle hinnalle tai vastikkeelle ole erityisen painavaa syytä.

Edellä kohdassa 3 kerrottujen arvostusperiaatteiden mukaisesti kauppahintaa on pidettävä talousarviolain 24 §:n ja oikeudesta luovuttaa valtion kiinteistövarallisuutta annetun lain 5 §:n mukaisena kohteen käypänä arvona. Edellä kohdassa 1 mainituin perustein myyntiä voidaan pitää taloudellisesti perusteltuna sekä tarkoituksenmukaisena. Liikenteenohjaus- ja hallintapalvelujen tuottaminen on siirtynyt 2019 Liikennevirastolta Liikenteenohjausyhtiö Fintraffic

Oy:lle, joten ei ole olemassa perusteltua syytä pitää omaisuutta enää valtion viraston omistuksessa.

5 Toimivalta

Kuten kappaleessa 4 on todettu valtion talousarviolain 24 §:n mukaan Viraston tai laitoksen on saatava valtion omaisuuden luovutukseen valtioneuvoston suostumus, jos luovutettavan omaisuuden arvo on huomattava tai luovutusta on muutoin pidettävä merkittävänä sen mukaan kuin valtioneuvoston asetuksella säädetään.

Valtion talousarviosta annetun valtioneuvoston asetuksen (1243/1992) 72 § 1 momentin mukaan viraston ja laitoksen hallinnassa olevien, valtion omistamien koneiden, laitteiden, kaluston, tarvikkeiden ja muiden esineiden sekä erikseen luovutettavissa olevien immateriaalisten oikeuksien arvo on huomattava, jos luovutettavan omaisuuden käypä arvo tai, jos sitä ei ole luotettavasti selvitettävissä, kirjanpidon mukainen arvo ylittää yksi (1) miljoonaa euroa

Oikeudesta luovuttaa valtion kiinteistövarallisuutta annetun lain 6 §:n mukaan valtion kiinteistövarallisuuden luovuttamisesta päättää valtioneuvosto. Ministeriö päättää hallinnonalallaan olevan kiinteistövarallisuuden luovuttamisesta, jos sen käypä hinta on enintään kymmenen miljoonaa euroa. Tässä tapauksessa luovutettavan omaisuuden kokonaisuutta on arvioitu siten, että arvoltaan laissa todettua rajaa vähäisempien kiinteistöjen luovutus liittyy olennaisena osana arvoltaan huomattavaan ja kaupassa merkitykseltään keskeiseen irtaimen omaisuuden luovutukseen. Näin ollen kahden laittilarakennuksen ja niitä koskevan Lahden kaupungin kanssa tehdyn käyttöoikeussopimuksen luovuttamisesta päättää valtioneuvosto olennaisuusperusteella.

Valtioneuvoston ohjesäännön (262/2003) 4 §:n 5 kohdan mukaan valtioneuvoston yleisistunto käsittelee ja ratkaisee valtion kiinteistövarallisuuden ja valtion irtaimen omaisuuden luovuttamista koskevat asiat.

Asioiden käsittelystä valtioneuvoston raha-asiaivaliokunnassa annetun valtioneuvoston määräyksen (3.1.2002; N:o TM 0201) mukaan valtion omaisuuden luovuttamista tai vuokraamista koskevat asiat tulee käsitellä valtioneuvoston raha-asiaivaliokunnassa, jos omaisuuden käypä arvo tai jos sitä ei ole luotettavasti selvitettävissä, kirjanpidon mukainen arvo ylittää yksi (1) miljoonaa euroa tai omaisuuden luovuttamista on muutoin pidettävä merkittävänä.

6 Päättöehdotus

Edellä mainituin perustein ehdotetaan, että valtioneuvosto antaa Väylävirastolle suostumuksen luovuttaa liitteessä todetun Väyläviraston hallinnassa olevan liikenteenohjauksen- ja hallintaan liittyvän omaisuuden ja Lahden kaupungin kanssa tehdyn Patomäen tieliikennetunnelin laitetoja koskevan käyttöoikeussopimuksen noin 26,3 miljoonan euron kauppahinnalla ja muutoin määrittämillään ehdoilla.

Käyttö- ja vaihto-omaisuus

Väylä-muoto	Hankkeen nimi ja siihen liittyvä siirtyvä omaisuus	Tarkempi kuvaus lunastettavasta omaisuudesta	Siirtyvän omaisuuden hankintahinta	Siirtyvän omaisuuden tasearvo per 31.12.2021
Tie	Lahden eteläisen kehätien liikententeen hallintaan liittyvä omaisuus	Liikenteenhallintaan liittyvät varusteet, laitteet ja järjestelmät (mm. liikennepuomit ja kamerat, häiriöhavaintojärjestelmä, tunnelin valaisimet ohjausjärjestelmiseen) ja Patomäen laitetilat (2 kpl)	20 835 127,06	18 751 614,35
Tie	E 18 Hamina-Vaalimaa -hankkeen liikenteen hallintaan liittyvä omaisuus	Telematiikkajärjestelmät ja telematiikka (mm. liikennevalot, vaihtuvat nopeusrajoitusmerkit, tiesääasemat, keskikaistapuomit yms. sekä telematiikan tietoliikenne- ja sähkökaapelit) ja pienet laitetilat ja LOK-keskukset laitteeseen	10 138 000,00	6 087 083,33
Tie	Mt 101 Kehä I Laajalahden kohta -hankkeeseen liittyvä telematiikkaomaisuus	Telematiikka (mm. tiesääasemastot ja kameramasto, LAM-piste)	89 922,00	87 673,95
Rata	Keski-Pasilan läntinen lisäraide -hankkeeseen liittyvät matkustajainformaatio- ja kameravalvonta sekä kauko-ohjausmuutokset	Matkustajainformaatio- ja kameravalvontajärjestelmät ja laitteet sekä kauko-ohjausjärjestelmän päivitykset (ESKO)	776 824,27	704 694,52
Rata	Helsinki-Riihimäki kapasiteetin lisäys (1. vaihe) hankkeeseen liittyvä liikenteenohjaus	Matkustajainformaatio (dynaamiset näytöt, kuulutusjärjestelmä ym.), sähköradan kaukokäytön muutostyöt sekä kauko-ohjausjärjestelmän muutokset (ESKO)	547 348,20	523 933,85
Rata	Oulu-Kontiomäki välityskyvyn parantamiseen liittyvät kauko-ohjausmuutokset	Kauko-ohjausjärjestelmän muutostyöt	111 467,97	97 224,84
Rata	Seinäjoen ratapihan kauko-ohjausmuutokset	Kauko-ohjausjärjestelmän muutostyöt (TAKO)	39 300,00	36 025,00
Rata	Kotka-Hovinsaari -projektiin liittyvät sähköradan kaukokäytön muutostyöt	Sähköradan kaukokäytön muutostyöt	24 820,00	24 061,61
Yhteensä			32 562 809,50	26 312 311,45

Rakennukset ja rakennelmat

Rakennus	Kunta	Sijainnin kiinteistötunnus (Siirtyvä omaisuus käsittää vain rakennukset, ei maapohjaa)	Lähiosoite tai sijainti	Rakennusten/teknisten laitetilojen tasearvo 31.12.2021
Patomäen tunnelin laite-tila PTL1 (rakennustunnus 103776303N)	Lahti	398-405-4-60	Porvoonjoentie 14, 15700 LAHTI	287 887,05
Patomäen tunnelin laite-tila PTL2 (rakennustunnus 103776304P)	Lahti	398-405-9-139	Luhdantaustankatu 7, 15610 LAHTI	287 887,05
Tekninen tila LOK1350	Hamina	75-895-0-7	E18 moottoritie, Hamina Lelun eritasoliittymän lähellä	15 500,00
Tekninen tila LOK038471	Hamina	75-895-0-7	E18 moottoritie, Hamina Lelun eritasoliittymän lähellä	15 500,00
Tekninen tila LOK038531	Virolahti	935-895-0-7	E18 moottoritie, Vironlahti Kattilaisen eritasoliittymän lähellä	18 750,00
Tekninen tila LOK038651	Virolahti	935-895-0-7	E18 moottoritie, Vironlahti Piispantien risteyssillan lähellä	18 750,00
Tekninen tila LOK038631	Virolahti	935-895-1-1	E18 moottoritie, Vironlahti Saarasjärven eritasoliittymän lähellä	18 750,00
Tekninen tila LOK038731	Virolahti	935-895-0-384	E18 moottoritie, Vironlahti Virojoen eritasoliittymän lähellä	18 750,00
Tekninen tila LOK038711	Virolahti	935-895-0-7	E18 moottoritie, Vironlahti Kanssoinvuoren risteyssillan lähellä	18 750,00
Tekninen tilaa LOK038951	Virolahti	935-895-0-387	Vaalimaan kiertoliittymän lähellä	18 750,00